Djur, djursjukdomar och

djurskrock

Samlat och utgivet av

J. L. SAXON

----------*----------

STOCKHOLM - SAXON & LINDSTRÖMS FÖRLAG

Förord till den elektroniska utgåvan

Under arbete...

Djur, djursjukdomar och djurskrock.

Denna lilla skrift är resultatet av en pristävlan i vilken deltagit: C. G. Ekblom, Gällersta, Ruben Carlsson, Lerbäck, Nils Müntzing, Askersund (förr bosatt i Ekeby), S. Olsson, Örebro (som hämtat sina rön från Kil), och fru Hanna Pettersson, Örebro (förr bosatt i Hovsta).

Dessutom äro en del uppteckningar rörande sjukdomar av mig, mest från Sköllersta men också några från Gällersta.

Djurskrock har för mig varit en underordnad sak, men då några av de tävlandes uppteckningar äro förbundna med skrock, har jag ej velat utesluta detta.

Dessutom har jag i denna skrift medtagit en del uppgifter om djuren och en del djurskrock, som ingå i mina barndomsminnen från Gällersta och Sköllersta.

Någon kanske anmärker på, att det är så lite om kor. Det kommer sig av, att jag förbereder ett särskilt arbete om dem.

DJURSJUKDOMAR.

Kreatur i allmänhet.

1. När kreatur ej få stalla, nyttjas blandning av ister, salt och smör i vatten. Tag en handspruta och spruta in denna blandning.

2. Även kokas ett lager av humle och malört; detta gives kreaturet att dricka.

När ett kreatur får skott eller hur det tillgår, är utrönt så, att dyngan i kreaturet torkar i tarmarna i själva den stora dyngtarmen och fäster sig en lort så hårt och sedan flera; fetman i tarmarna samlar sig dit, tarmen där börjar svullna, och värk infinner sig. Kreaturet får ej stalla, blod och röt flyter ifrån. Om kreaturet lämnas åt sig självt, dör det inom kort. Det blir förstoppning. Kreaturet blir stint och varder sprängt.

(Gällersta.)

Så snart ormarna kvicknade till om våren, tog "Adil Olse" en Någon kanske anmärker på, att det är så lite om kor. Det kommer sig av, att jag förbereder ett särskilt arbete om dem.

DJURSJUKDOMAR.

Kreatur i allmänhet.

1. När kreatur ej få stalla, nyttjas blandning av ister, salt och smör i vatten. Tag en handspruta och spruta in denna blandning.

2. Även kokas ett lager av humle och malört; detta gives kreaturet att dricka.

När ett kreatur får skott eller hur det tillgår, är utrönt så, att dyngan i kreaturet torkar i tarmarna i själva den stora dyngtarmen och fäster sig en lort så hårt och sedan flera; fetman i tarmarna samlar sig dit, tarmen där börjar svullna, och värk infinner sig. Kreaturet får ej stalla, blod och röt flyter ifrån. Om kreaturet lämnas åt sig självt, dör det inom kort. Det blir förstoppning. Kreaturet blir stint och varder sprängt.

(Gällersta.)

Så snart ormarna kvicknade till om våren, tog "Adil Olse" enlevande orm, så borrade han hål i tröskeln och stoppade ormen i hålet och slog sedan en plugg i hålet. Kreaturen skyddades för allt ont hela året.

(Ekeby.)

Mot hosta och förkylning. Tag två nävar enbär, två nävar renfana och koka det "lyckt" i en kanna vatten, slå i två supar och ge kreaturen 1 kvarter kväll och morgon.

Folkilskna djur gav man ett svalbo att äta upp. Ville man göra ett djur argt, fick det i stället ett getingbo.

Kummin var bra vid *förlorad matlust*. Ävenså gav man kreaturen för samma åkomma "markulja" (arsenik) i små portioner. Denna vara kallades i västra Lerbäck för "Drugge-piller", emedan en gubbe med det namnet gick omkring och sålde dessa förbjudna piller.

Linfrö- och rågmjölsvälling var bra vid *förstoppning*.

(Lerbäck.)

Mot *klövhälta*, självsprickor mellan klövarna på fäkreaturensbakben. Först gnoddes självsprickan med ett s. k. sorep, snott av svinhår. Sedan ströks på hembränd trätjära. Därefter gjordes en strumpa av läder, vari vitmossa lades. Denna träddes på foten. Man band till ovanför klövarna. Mossan skulle vara fuktig, helst färsk.

För stötar och vrickningar användes även vitmossa. Man lade den på det sjuka stället och band om ett omslag. Blöttes sedan med vatten.

Kungsljus och roten av "Goe Hinrik" voro medel mot lungsjuka hos kreatur, den sistnämnda särskilt hos får.

Då kreaturen hade utsot fingo de stämgräs.

Djuren beströkos med libbesticka som skydd mot stingen.

(Sköllersta.)

Kalvkor.

När Jonsa Stina i Nävesta, Ekeby, fick kalvko, så strök hon, så snart kalven var född, ett kors på kalven och ett

på kon. Så strödde hon salt på kalven och kon fick slicka honom. Sedan fick kon ljumt dricka, med en matsked kummin, svavel som enhasselnöt, valfiskfjäll, en matsked, allt stött, en knapp näve torkad libbestickerot (som slogs ett stop skållhett vatten på, och sedan fick stå en stund. Sedan silades rötterna från.) Allt blandades i drickat, som kon skulle ha. Men täljkniven skulle ligga under byttan, medan kon drack. När kon sedan skulle mjölkas, band Stina en stoppnål på en så lång ullgarnsbit, att den räckte till botten på krukan. När Stina gick, lade hon förklädet över krukan. När man skötte sig på det sättet, blev det aldrig något fel på kreaturen.

(Ekeby.)

Ont hos nyfödda kalvar. Navelsträngen utgör hans näringsorgan från modern, och blodådrorna gå ifrån den igenom hela kroppen. Därför händer ofta att det blir inflammation under buken, vilket botas med baddande av kallt vatten.

(Gällersta.)

Svår kalvning. Tag ett ¼ lod bävergäll, 2 lod vitlök och ett lod borax; detta stötes, skäres och knådas till en degboll, som gives kon, ochdärovanpå ett stop varmt öl. Efter svår kalvning giv kon ett stop varmt öl med två stora supar. Dröjer det med efterbörden giv henne 1 kanna ljummet dricka med litet salt i, var eller varannan timme.

(Ekeby.)

Mot diarré hos spädkalv: torkad riven rabarberrot, 1 rågad tesked i kopp varmt kaffe var fjärde timme, brukar i vanliga fall endast behövas 1 à 2 gånger. Till en sex veckors kalv: tag en matsked rabarberrot, 1 struken matsked pressjäst, 1 matsked brännvin och 1 kopp kaffe.

(Ekeby.)

En ko som blev med kalv, gavs en häkta och märla, hopsatta i en brödbit. Ävenså ledde man kon runt en jordfast sten tre gånger. Ett annat medel var, att då man bakade, ta hålkakan, som uttogs med måttet, och föra den in genom "lysen" (lysgluggen) i bakugnen och ut samma väg. Denna gavs åt kon.

(Lerbäck.)

Mot förstoppning hos kreatur "röka di dom mä tobak; di blåste i domi mun". "När di tappar idisslan, ger di dom en tobaksbuss; då ryker dä ur båda ändar på dom."

(Kil.)

Vid idisslebrist: Gnid tungan och gommen med salt och ättika. Giv kreaturet därpå ett stop ljumt vatten med 4 nävar rågkli till och intet foder, utan efter 6 timmar gives ett halvt kvarter brännvin med ett lod stött peppar och åter gnidas tungan och gommen med salt och ättika; sedan kan man en halvtimma därefter giva kreaturet litet hö.

(Hovsta.)

Mot ösning hos kor tag sex stora göpnar humle, koka dem i ett stop öl med ett stort stycke talg. Lägg humlen i säcken. Blöt det hela i spadet och lägg på juvret, så varmt det tål. Tvätta emellanåt med blyvatten.

(Ekeby.)

Nässelnötter kokades och gavs kon, då hon mjölkade "trasor och blod". Alltså ett medel att rensa mjölkådrorna.

(Ekeby.)

Sommarsjukan. Tag malen senap, tranolja och brännvin, 1 kvarter av vardera, som sammanblandas och gives en ko ½ kvarter, och sköljes efter med en jumfru rent brännvin. Är hon förstoppad lägges därtill en god fingerborg grön vitriol.

(Hovsta.)

Mot sommarsjuka hos kor användes geraniun, kokt i dricka.

(Gällersta.)

Mot sommarsjuka skulle korna ha en levande "kalle-frö" (en vanlig groda, men den skulle tagas i en källa och inte i ett kärr eller en damm) på fastande mage.

Att giva kon en tvåöring var också bra. Den låg i "mångfållan" och ärgade.

(Ekeby.)

Mot sommarsjuka gavs kärleksört.

(Lerbäck.)

Mot sommarsjuka en knivsudd vitriol i ett stop linfröslem två gånger om dagen. Ett annat medel: 1 kvarter saltlake i ett kvarter ättika, 1 kvarter söt mjölk skakas om ochgives på en gång, lika mycket kväll och morgon.

(Gällersta.)

Mångfålletorka. Giv korna ett kvarter bryggerijäst morgon och kväll och lägg en knapp näve salt däri samt ett skedblad socker. Men buteljen skall dragas tre gånger motsols kring huvudet på kon.

(Ekeby.)

Mot mångfålletorkan brukades härsket ister — ju härsknare dess bättre. Linfrövälling brukades ock.

(Sköllersta.)

Diarré hos fäkreatur: Tag torkade blåbär och asplöv efter behov och koka till det blir ganska starkt. Låt det svalna och ge kreaturen ett stop i taget.

(Ekeby.)

Om kalven hade utsot fick den torrt stött paltbröd.

(Gällersta.)

Då en ko blev "för stinn" (mätt), band man ett rep i munnen på henne, bestruket med tjära.

(Lerbäck.)

Mot förstoppning hos fäkreatur tar man två nävar brakvedsbark och kokar "lyckt" i en kanna vatten till dess hälften kokar in. Ett kvarter gives kväll och morgon.

(Ekeby.)

När oxen ej kan träcka, tag ½ kvarter tran och blanda den med ett halft stop varm mjölk eller öl och gjut in i halsen.

(Hovsta.)

Matlust. Millefolium torkas och ges åt korna så få de matlust, isynnerhet efter kalvning.

(Sköllersta.)

Om kon har dåligt med mjölk men grannmoras har överflöd, så skall man försöka få tag i hennes visp, som hon kokar gröten med och ur den tar man två kvistar, som likna en tjuga. Dem tar man hem och sätter i ett "väggafall" i ladugården, så ingen ser det. Men det skall vara en torsdagskväll i nytändningen. Sedan skall man sätta en täljkniv under. Sedan kan man mjölka nästan så mycket man vill. Men efter den betan får man inte"sköfta opp" en visp med kniv eller vända en "honk" avig, ty då är det slut med trollningen. Det lärde mor Lina i Nyhagen upptecknaren härav.

(Ekeby.)

Svullet juver. Tag så mycket humle som behöves, koka den med öl, varuti gammalt talg eller ister lägges, som varmt omslaget eller ofta om dagen påbundet, drager ut svullnaden.

(Ekeby.)

Svullnad i allmänhet: Tag askbark av en ask, två stora nävar, koka det i en kanna vatten (med lock) till hälften kokat in, tvätta det svullna stället med det ljumma spadet flera gånger om dagen.

(Ekeby.)

Hade korna löss tvättades de med avkok på lusgräs eller getpors eller ingnedos de med libbesticka.

(Sköllersta.)

Tvätta först de lusiga ställena med kourin och bestryk dem sedan med en smörja av iknådat kvicksilver i gammalt ister.

(Ekeby.)

Bromsbulor. Kläckas ej ut om man bestryker bulorna om våren med en salva av tjära och grädde.

(Ekeby.)

Rödsot. Tag löv av björk och ek, koka det i dricka och giv därav ½ stop morgon och afton, eller om kreaturet får 1—2—3 gånger ett skedblad terpentinolja, kureras det säkert.

(Ekeby.)

Andtäppa. Botas med en i tjära doppad sill och därpå ingives spad av kokt potatis.

(Ekeby.)

Bukrev. Botas om man tager ½ kvarter brännvin samt krut, ett skott stort, och ingiver så mycket, som två jumfrur därav.

(Ekeby.)

Gikt. Kännes därpå att lederna svullna och bli hårda, eller huden vid lederna drager sig tätt och hårt åt. Botas om man tager svarta vinbärsblad 4 goda nävar och fläderblommor två goda nävar, vilka hackas och kokas i enlag ett stop, kammas väl ut och frånsilas. Giveskreaturet hälften om morgonen och hälften om aftonen. Det får brukas en vecka eller längre.

(Ekeby.)

Sendrag — kram. De trådar varmed korvskinn, våmben m. m. äro hopsydda, tagas tillvara innan korven skäres sönder och bindes om det ställe, som har sendrag.

Feber. Kommer av osund luft och dimmigt väder och botas om man klipper kreaturet i örat, så att det blöder och blandar svarta eller röda vinbärsblad i fodret.

(Ekeby.)

Innan boskapen om våren utsläppes, gives dem en salt sill i tjära med ett par klyftor vitlök inlagda i buken på sillen, ett par gånger i veckan.

(Ekeby.)

Får.

Botemedel för fårsjukan: Lagerbär blandas i fett ister, och giv dem allöv om hösten. Är bra för gallsjukan.

(Gällersta.)

Fåren fingo en sjukdom på ögonen som kallades för "nageln", om man klippte naglar på söndagen.

(Lerbäck.)

Klena lammungar fingo stött bergkrut, utrört i brännvin.

(Sköllersta.)

Hundar.

Blev en hund ormbiten, gavs som motgift ettermyror mellan ett par brödskivor.

(Sköllersta.)

Höns.

Mot "hönsasjuka", d. v. s. när hönsen dö och man ej vet orsaken, skall man koka den första, som sjuknar, levande och låta de friska hönsen dricka spadet.

(Ekeby.)

Hästar.

Kvarka. Koka klöverhylsor, slå det i en tornist, håll för munnen att ångan insupes. Rödheta en tegelsten, slå ättika på. Dessa medel brukas varannan gång två gånger om dagen eller tillsammans fyra gånger, till dess det blir en starkflytning. Fodret bör helst vara nyslaget gräs, dryck vetekli och vatten. Fodret bör läggas högt upp i en häck. Mjöldrycksbyttan bör fästas vid häcken. Strö mycket halm under honom.

Man bör röka hönsfjäder och dynga under näsan på hästen.

(Gällersta.)

Koka 1 stop korn i vatten, till dess det sväller ut, och slå det varmt i en blaggarns-påse, som är passad efter hästens huvud, varöver påsen hänges. Gör detta några gånger.

(Hovsta.)

Mot kvarka användes nässelfrö. Eller också strykes ett par, tre stickor trätjära på betseltränsen.

När en häst häftigt sjuknar. Om man ej vet, vad honom felar, så tag roten av körvel-gräs, lägg den under tungan på hästen, så börjar han strax stalla och nysa samt står frisk upp.

Om en häst ej kan stalla. Tag stötta kräftstenar och giv honom in i varmt öl; hjälper strax.

Sadelbrott. Bränn ärter till pulver i en panna, blanda med stött skomakarebeck och strö i såret.

Stelkramp. Rid hästen väl varm, byt om foder och giv honom så en hand full katt-träck, pulveriserat och blandat med ljumt öl. Avhåll honom sedan 4—5 timmar från foder. Inom ett halvt dygn har en häst härigenom blivit botad.

Förstoppning. Stöt rött lack till pulver och giv hästen in ett skedblad därav i ljumt öl.

Kolik. Ett kvarter salt köttlake och lika mycket ättika eller surt dricka ingives eller ock krut och en god sup brännvin.

Sömstucken häst. Botas, då man drager ut sömmet och släpper några droppar terpentinolja i hålet.

Att utröna om hästen blir gammal. Uti hästens näsborrar är en vit rand och inpå det svarta hullet en vit fläck eller djupt hål; ju närmare samma hål nalkas det vita strecket, dess kortare tid är kvar av hästens livstid.

Koller. Av vetekli, ägg och ättika göres en deg, som lägges så varm han någonsin kan tåla över ögonen på hästen och tillbindes. Detta uppvärmes ånyo i lika grad och nyttjas 2—3 gånger om dagen.

När hästen blivit huggen med vasst järn. Tvätta såret med varm urin, bränn skosålor till kol på hel tegelsten, stöt dem och lika mycket alun till fint pulver, strö det i hålet och lägg en blåntapp däruppå. Gör detta afton och

morgon och tvätta hålet rent var gång med varm urin.

Ömma tänder. Tag vitlök och peppar, som stötas tillsammans, och gnid tänderna därmed.

(Hovsta.)

Bukrev. Gör bollar av mjöl och "etter" och giv hästen ganska mycket därav. Så skall man gnida buken med terpentin och binda om ett täcke. Men det är bäst att skynda sig, ty när det börjar svida i skinnet, är det rådigt att hålla sig undan.

Mot mygg. Tag hälften osaltat smör och hälften bergkrut och gör en salva därav och stryk på.

Svullnade leder. Tvättas och ombindas med ett kok av humla, malört, höfrö, mossa av gärdesgården och hönsdynga, som allt kokas täppt i dricka.

(Hovsta.)

Mot svullnader ärblyvattenomslag bra. Tag blysocker, 1 matsked, till 1 stop vatten.

(Ekeby.)

Svin.

Mot engelska sjukan hos svin, eller bensjuka, tag en matsked svavelolja i ett halvt kvarter sötmjölk två gånger om dagen.

(Ekeby.)

Botemedel mot *allmänna svinsjuknn:* antimonium, kurjum, orsten och honung blandas ihop och gives dem.

(Gällersta.)

Mot *bensvaghet* hos svin begagnades "orsten och brända ben".

(Lerbäck.)

Trollskott m. m.

I Lerbäck troddes, att husdjuren liksom folket kunde råka ut för trollskott. I södra Lerbäck träffades en häst av ett sådant skott eller "farande" och föll död ned. Folk påstod, att han hade ett hål igenom buken som efter en "navare" (svängborr). Inte alltid blev det en sådan våldsam död, men iblandkommo korna hem från skogen fulla av knytnävstora kulor på kroppen. I båsen stodo de löddriga av svett och skälvde. Det fanns nog någon, som kunde skicka tillbaka trollskott, men det var bäst att ej låtsas om något galet i lagår'n. Bättre då att förekomma ont. Tjärkors, marsuddar, ångerstål och "körgårdsben" kommo då till användning. I Klysna hittade man kvicksilver i en ladugårdströskel. I södra Lerbäck slog en kvinna "ut blod" på en annan med en hård brödbit, ett säkert medel mot att få kon "skrämd". Hon yttrade därvid: "Skäm nu mi ko, um du kan". En gubbe fanns där också, som läst så mycket över sin ko, att slaktarn fann sig föranlåten att vid slakten säga: "Hjälp oss nu Gud."

(Lerbäck.)

Mot trolldom o. dyl. skulle korna ha "ormaskinn och målekött" (mårdkött).

För skott hos fä. Man tager en kniv, varmed ritas motsols mellan hornen, sedan mitt på kreaturet, sist över korsländen. För varje ställe säges följande: "Trollet gick uppför berget, spände sin båge, skulle skjuta. Vad ska du skjuta? Folk och fä och allt vad som i skogen är. Nej, jag ska dig förmena; du ska skjuta stockar och stenar, och i den sjö där ingen ror, i den skog där ingen bor".

(Gällersta.)

Sagesmannen, V. A. Pettersson, född i Kil, berättar hur en ormbiten ko botades: "Ja tjänte hos Gustav Karls ve Ymningstorp; dä va e ko, som blev ormbiten i tunga. G. K. sade: 'Du ä tvungen å gå te Stubb-Agust'. Å jag kom

dit; dä va bra sent på kvällen. Ja ba honom gå mä te Ymningstorp. 'Vet du va koa heter'? sa han. 'Ho heter Silka', sa jag. 'Då behöver ja inte gå mä dej', sa Stubb-Agust. Han gick ut å kuckla omkring väggar. Ja gick hem, å då va koa bättre. Han bota'na i luften."

(Kil.)

ETT OCH ANNAT OM DJUREN.

Djuren och deras avkomma.

Hyndan valpar.
Fåret lammar.

för berget, spände sin båge, skulle skjuta. Vad ska du skjuta? Folk och fä och allt vad som i skogen är. Nej, jag ska dig förmena; du ska skjuta stockar och stenar, och i den sjö där ingen ror, i den skog där ingen bor".

(Gällersta.)

Sagesmannen, V. A. Pettersson, född i Kil, berättar hur en ormbiten ko botades: "Ja tjänte hos Gustav Karls ve Ymningstorp; dä va e ko, som blev ormbiten i tunga. G. K. sade: 'Du ä tvungen å gå te Stubb-Agust'. Å jag kom
dit; dä va bra sent på kvällen. Ja ba honom gå mä te Ymningstorp. 'Vet du va koa heter'? sa han. 'Ho heter Silka', sa jag. 'Då behöver ja inte gå mä dej', sa Stubb-Agust. Han gick ut å kuckla omkring väggar. Ja gick hem, å då va koa bättre. Han bota'na i luften."

(Kil.)

ETT OCH ANNAT OM DJUREN.

Djuren och deras avkomma.

Hyndan valpar.
Fåret lammar.

Märren fålar. Katten kässlar (kattungar). Kon kalvar. Suggan grisar. Geten killar (killingar). Hönan ligger (ut kycklingar). Hönan vill bara ligga (på äggen). Gåsen ligger ut gässlingar. Ankan ligger ut ankungar.

Inom hundsläktet heter hanen "hunn", honan "hynna" eller bitj (bestämd form "bitja").

Bland fåren: hanen bagge (däremot springgumse); honan får, tacka; nyfår, som ej lammat: gimmer, den minsta lammunge.

Både märr och sto brukas. Avkomman heter "fölunge". Han-grisen kallas "rônte".

Djurens läten.

Hunden skäller (morrar, ylar). Katten jamar ("jammar"). Hästen gnäggar. Hönan kacklar. Tuppen gal. Kon mular; kon drönar. ("Mula" är den hårda signalen, "dröna" det milda locket). Kråkan kraxar.

Skatan skrattar.

Fåglarna i allmänhet sjunga; lärkan drillar.

Göken gal.

Taltrasten talar. Han adresserar sig direkt till människorna, givande goda råd eller övande kritik, och han anses i regel försmädlig. Har man för tungt lass säger han: "Hård bonde, hård bonde." Har man en gammal trött enbetsoxe (en-uk: enoksoxe), säger han: "Sälj oxen, köp stuten".

När tuppen gal, säger han: "Kuckeliku, klocka är sju".

När hönsen skrocka, säga de: "tupp, tupp, tupp, men inga höna, tupp, tupp, tupp, men inga höna".

Djurlock. Man lockar sålunda: på kon: "Kosyta, kosyta, kosyta!"; på kalven: "Korre, korre, korre!"; på fåren:

"Feckerna, feckerna, feckerna, (flickorna), bana (barna)", d. v. s. man jollrar åt dem såsom åt barnen; på grisen: "Ges, ges, ges" (smeknamnet upprepades alltid tre gånger). Näston användes åt grisen, så att grisens eget ljud härmas.

Skatan skrattar.

Fåglarna i allmänhet sjunga; lärkan drillar.

Göken gal.

Taltrasten talar. Han adresserar sig direkt till människorna, givande goda råd eller övande kritik, och han anses i regel försmädlig. Har man för tungt lass säger han: "Hård bonde, hård bonde." Har man en gammal trött enbetsoxe (en-uk: enoksoxe), säger han: "Sälj oxen, köp stuten".

När tuppen gal, säger han: "Kuckeliku, klocka är sju".

När hönsen skrocka, säga de: "tupp, tupp, tupp, men inga höna, tupp, tupp, tupp, men inga höna".

Djurlock. Man lockar sålunda: på kon: "Kosyta, kosyta, kosyta!"; på kalven: "Korre, korre, korre!"; på fåren: "Feckerna, feckerna, feckerna, (flickorna), bana (barna)", d. v. s. man jollrar åt dem såsom åt barnen; på grisen: "Ges, ges, ges" (smeknamnet upprepades alltid tre gånger). Näston användes åt grisen, så att grisens eget ljud härmas.

Fåglar. Kråkans kött åts fordom. Därom vittnar ordstävet: "Det smakte fågel, sa' gumman, kokte soppa på stören där kråkan suttit". Läckrast ansågs köttet i mars. "Marskråka ä lika god som en orre", lydde ett allmänt talesätt.

När *skatorna* skratta, kommer det främmande till gårds.

Man skall noga lägga märke till i vilket väderstreck *göken* gal första gången man hör honom:

öster gök, tröster gök, väster gök, bäster gök, norr gök, sorg gök, sö'r gök, dö'r gök.

Om göken gal på bar kvist, komma många flickor i olycka det året.

Man blir ogift lika många år som göken låter höra kuku första gången man hör honom om våren.

Man får ej härma göken, ty då spottar han blod.

Om man kan komma under ett träd, i vilket en gök gal, får man önska sig något och vara viss om att det går i fullbordan.

Gal *tuppen* sent på kvällen, betyder det eldsvåda, om han är varmom fötterna, men dödsfall inom släkten, om han är kall om fötterna.

Om ett kvinnfolk kastar ut löshår, och fåglar, som ha någon sjukdom, få tag däri, får hon samma sjukdom.

Man får leva länge, om man håller i något långt, då man ser den första *ärlan* på våren.

Hundar. Man bör laga så att det första djur ett barn får taga i är en hund, ty då får det bra läk-kött.

När en hund "ylar" nattetid på en gård, inträffar snart dödsfall i huset eller inom släkten.

Tjuta hundar med nosen i vädret, betyder det eldsvåda.

När hunden äter gräs blir det regn.

Hästar.

Två personer skulle ej spänna för hästen, om färden skulle gå bra.

Den pojke, som är elak mot sin häst, skola flickorna akta sig för, ty han blir det också mot hustru sin.

Hästarne se mycket (övernaturligt), som människorna ej se.

om fötterna, men dödsfall inom släkten, om han är kall om fötterna.

Om ett kvinnfolk kastar ut löshår, och fåglar, som ha någon sjukdom, få tag däri, får hon samma sjukdom.

Man får leva länge, om man håller i något långt, då man ser den första *ärlan* på våren.

Hundar. Man bör laga så att det första djur ett barn får taga i är en hund, ty då får det bra läk-kött.

När en hund "ylar" nattetid på en gård, inträffar snart dödsfall i huset eller inom släkten.

Tjuta hundar med nosen i vädret, betyder det eldsvåda.

När hunden äter gräs blir det regn.

Hästar.

Två personer skulle ej spänna för hästen, om färden skulle gå bra.

Den pojke, som är elak mot sin häst, skola flickorna akta sig för, ty han blir det också mot hustru sin.

Hästarne se mycket (övernaturligt), som människorna ej se.

om fötterna, men dödsfall inom släkten, om han är kall om fötterna.

Om ett kvinnfolk kastar ut löshår, och fåglar, som ha någon sjukdom, få tag däri, får hon samma sjukdom.

Man får leva länge, om man håller i något långt, då man ser den första *ärlan* på våren.

Hundar. Man bör laga så att det första djur ett barn får taga i är en hund, ty då får det bra läk-kött.

När en hund "ylar" nattetid på en gård, inträffar snart dödsfall i huset eller inom släkten.

Tjuta hundar med nosen i vädret, betyder det eldsvåda.

När hunden äter gräs blir det regn.

Hästar.

Två personer skulle ej spänna för hästen, om färden skulle gå bra.

Den pojke, som är elak mot sin häst, skola flickorna akta sig för, ty han blir det också mot hustru sin.

Hästarne se mycket (övernaturligt), som människorna ej se.

När man selar, skall man spotta i grimman tre gånger, så blir inte hästen rädd, om han får se något "rådanne".

Om hästen frustar, då man är på bortresa, blir man välkommen.

Man får ej sopa av huggkubben, ty då får hästen skabb.

Samma blir förhållandet, om kvinnfolken gå till ladugården med degiga händer.

Insekter. Spindlar betyda lycka och få ej dödas.

Om man vänder en på ryggen liggande tordyvel, får man förlåtelse för sina synder.

Om man får en jungfru Marie nyckelpiga i hand, säger man:

"Fly öster, flyg väster, flyg norr, flyg sör, flyg ända tills du kommer till prästens logadörr; där ligger din far och din mor dör."Tydde på kyrkogårdens närhet.

När man selar, skall man spotta i grimman tre gånger, så blir inte hästen rädd, om han får se något "rådanne".

Om hästen frustar, då man är på bortresa, blir man välkommen.

Man får ej sopa av huggkubben, ty då får hästen skabb.

Samma blir förhållandet, om kvinnfolken gå till ladugården med degiga händer.

Insekter. Spindlar betyda lycka och få ej dödas.

Om man vänder en på ryggen liggande tordyvel, får man förlåtelse för sina synder.

Om man får en jungfru Marie nyckelpiga i hand, säger man:

"Fly öster, flyg väster, flyg norr, flyg sör, flyg ända tills du kommer till prästens logadörr; där ligger din far och din mor dör."Tydde på kyrkogårdens närhet.

En annan under samma förhållanden brukad vers lydde: Flyg åt öster, flyg åt väster, flyg åt norr och flyg åt söder, flyg till dina bröder, får du nya kläder.

Kattor. När en kommer flyttande till ett ställe och har katt, skall man släppa in katten först i det nya hemmet.

Ser man en katt på vägen, där man färdas fram, betyder det ledsamheter på resan. Spotta tre gånger innan han hunnit över vägen.

Då katten sover på huvudet, blir det regn.

När katten tvättar sig, väntar han främmande.

Kreatur i allmänhet. Ett nyköpt djur (kritter) skall då det kommer hem ha sitt första mål på en jordfast sten.

När en sätter bo, är det bättre att det första djur en förlorar är ett talg-djur än om en förlorar ett djur med ister först.

En annan under samma förhållanden brukad vers lydde: Flyg åt öster, flyg åt väster, flyg åt norr och flyg åt söder, flyg till dina bröder, får du nya kläder.

Kattor. När en kommer flyttande till ett ställe och har katt, skall man släppa in katten först i det nya hemmet.

Ser man en katt på vägen, där man färdas fram, betyder det ledsamheter på resan. Spotta tre gånger innan han hunnit över vägen.

Då katten sover på huvudet, blir det regn.

När katten tvättar sig, väntar han främmande.

Kreatur i allmänhet. Ett nyköpt djur (kritter) skall då det kommer hem ha sitt första mål på en jordfast sten.

När en sätter bo, är det bättre att det första djur en förlorar är ett talg-djur än om en förlorar ett djur med ister först.

En annan under samma förhållanden brukad vers lydde: Flyg åt öster, flyg åt väster, flyg åt norr och flyg åt söder, flyg till dina bröder, får du nya kläder.

Kattor. När en kommer flyttande till ett ställe och har katt, skall man släppa in katten först i det nya hemmet.

Ser man en katt på vägen, där man färdas fram, betyder det ledsamheter på resan. Spotta tre gånger innan han hunnit över vägen.

Då katten sover på huvudet, blir det regn.

När katten tvättar sig, väntar han främmande.

Kreatur i allmänhet. Ett nyköpt djur (kritter) skall då det kommer hem ha sitt första mål på en jordfast sten.

När en sätter bo, är det bättre att det första djur en förlorar är ett talg-djur än om en förlorar ett djur med ister först.

Man får ej slå ett kreatur med ett spö, på vilket man avtagit kvistarna, ty då får djuret ledsjukan (alltså blott ett lätt spö, varmed djuret ej kan slås hårt).

Man får ej ynka ett djur, som slaktas, ty då blir dess dödskamp svårare än eljes.

Man får inte svära över djuren, ty då får man ingen lycka med dem.

*